

Durmuş Hocaođlu

Türk'ün Mâkûs Tâli'i: II

Aksiyon., Yıl: 8., Sayı: 372; 19.01.2002-25.01.2002 (Cumartesi-Cuma), s.39

Durmuş Hocaođlu, *Aksiyon*, Analiz Sıra No: 114; 2002 Sıra No: 02

Atıf:

- Hocaođlu, Durmuş., “Türk'ün Mâkûs Tâli'i: II”, *Aksiyon.*, Yıl: 8., Sayı: 372; 19.01.2002-25.01.2002 (Cumartesi-Cuma), s.39

“her ne kadar kodifiye edilmiş pozitif hukuk kaaideleri bu iki tür vatandaşı birbirinden tefrik edemez ise de, hakikat hâlde “gerçek vatandaş”, Vatan’ın ve Devlet’in aslî te’mînâtı olan Organik Vatandaş’tır.”

Bir ÷lkeye vatandaşlık bağı ile bağılı olmak ile o ÷lkeye karşı içselleştirilmiş bir sevgiden kaynaklanan sıkı bir bağı duymak arasında zarûrî bir karşılıklı münâsebet bulunduğu; yâni, vatandaşlık ile vatanseverlik arasında her zaman ve her şart altında zarûrî bir illiyet münâsebetinin geçerli olduğu ileri sürülemez. Bunun sebebini, “vatandaşlık”ın “vatanseverlik” ile her zaman için bire-bir örtüşmemesinde aramak îcap etmektedir.

Bu noktada “vatandaşlık” kavramının ana hatlarıyla ikiye ayrılabilceğini düşündüğümü belirtmeliyim: Mekanik Vatandaşlık ve Organik Vatandaşlık. Nitelendirilmelerden de açıkça anlaşılabilceği gibi buradaki “mekanik” ve “organik” kelimeleri, vatandaş ile vatan (ve devlet) arasındaki bağı evsâfını îmâ etmektedir.

Birincisinde vatandaş ile vatan (ve devlet) arasındaki bu bağı, mekanik’tir; yâni, maddî, cansız, hayâtiyetsiz, ruhsuz. Mekanik bağı, hür fertlerin irâdelerine tâbî bir devlet yönetimi tarafından te’sis edilen âdil kaanunların te’mînâtı altında bulunan politik bir cemâatin sağladığı bağı olup, esas îtibâriyle karşılıklı menfâat prensibi üzerine binâ edilmektedir. O’nun ruhsuz olması da bundan ileri gelmektedir: Karşılıklı menfâat bağı. Fakat ekserî hâllerde bu bağı dahi “karşılıklı” olmaktan ziyâde, mekanik vatandaşların istismarları ile, gizli bir sömürge oluşturmalarına imkân veren “tek yönlü çalışan” bir menfâat bağına dönüşebilmektedir.

İkincisinde ise bu bağı organiktir. Organik bağı, salt bir örgütlü politik cemâatten, yâni salt menfâatten değil, daha ziyâde ve esas olarak, vatandaş ile vatan (ve devlet) arasında içselleştirilmiş bir sevgiden kaynaklanmaktadır; bu sebeple de akıl ile külliyan radikal bir kopukluk içerisinde olmamakla berâber özü itibâriyle irrasyoneldir; çünkü bir “aşk” üzerine binâ edilmiştir. Elbette “vatandaş”ın vatan (ve devlet) ile olan münâsebetlerinde mutlak mânâda bir adem-i menfâat olduğu veya olabileceği gibi bir fikrin kabule şâyân bir tarafı olamaz; ayrıca her türlü aşk dahi beslenmek ihtiyâcı duyar ve bütünüyle ve mutlak mânâda

karşılıksızlık ise aşkı besleyecek olan kanalları kurutabilir; ancak, yine de aşk, menşe' olarak menfaat ilişkilerine dayanmayan bir histir; rasyonel ve kognitif değil emosyoneldir.

İmdi, “vatandaşlık”ın “vatanseverlik” ile bire-bir örtüşmesi, diğer bir ifadeyle, vatandaşlık’ın vatanseverlik’i zarûrî kılması, her ikisi arasında sıkı bir illiyet münâsebetinin cârî olması, ancak ve yalnız, vatandaşlığın “organik vatandaşlık” olması durumunda ortaya çıkmaktadır ve prensip îtibâriyle de hudutsuzdur; “mekanik vatandaşlık” için böyle bir münâsebet, sâdece menfaatler çerçevesinde cârî olacaktır ve bu sebeple de sonlu ve sınırlıdır; onun hudutları menfaatler örgüsünün hudutlarından ibârettir.

Organik Vatandaşlık’ın çekirdeği ise, Haldûn felsefesinin temel kavramlarından olan “Asabiye” olup onun da mekanik ve sun’î şekli olan Sebeb Asabiyesi değil, organik ve tabii olması hasebiyle en kâmil şekli olan “Neseb Asabiyesi”dir. Neseb Asabiyesi, bir devleti kuran, onu yaşatacak ve dar zamanında *karşılıksız olarak* sonuna kadar müdâfaa edecek olan temel irâdenin teknik adıdır. Ne var ki “Neseb”, bâzılarının cehâletlerinden ötürü yanlış anladığının ve bâzılarının da maksatlı olarak yanlış kurguladığının aksine, zarûrî olarak “İrk”a link yapmaz; Neseb ve İrk arasında radikal bir kopukluk olup-olmadığı tartışmaya değer teknik bir mevzû olmakla birlikte, yine de her ikisi çok farklı şeylerdir. Bunun bu sayfada tek bir sebebini zikrederek geçelim: Neseb’in esas olarak bir “kültürel varlık” olmasına karşılık İrk bir “biyo-genetik varlık”tır. Bunun için de Neseb “hissetmeye” dayanır ve “biyoloji”ye atıfta bulunan ve bu teknik terim çerçevesinde hayvânî [buradaki “hayvânî” terimini de yine teknik bir felsefî terim olarak Uexküll felsefesi çerçevesinde kullanmaktayım] bir temeli olan ve tekâmül ve terakkîye kapalı ve hattâ mânî olan İrk’tan farklı olarak, insânî’dir.

İmdi: Her devletin bir milletin adını almasının, O’na nisbet edilmesinin genellikle Ulus-Devlet olarak bilinen ve Modernite’nin bir sonucu olan devlet modellerinin getirmiş olduğu bir an’ane olarak kabul edilmesi yönünde hayli yaygın bir kanâat hâkim olmakla beraber her moda fikir gibi bu moda fikir de aldatıcıdır; Modernite öncesi dönemde de aynı olgunun görüldüğü zâhirdir (“Köktürk Devleti” gibi, “E’d-Devlet’it-Türkiye” gibi, “Sanctum Imperium Romanarum Germanium” gibi...). Beri yandan, devletin ve ülkenin adı belirli bir soya atıfta bulunan bir millet ile özdeşleşsin ya da özdeşleşmesin, sağlıklı ve sağlam temellere dayanan bütün devletler, belirli bir neseb (soy) tarafından te’sis edilen ve bu nesebe istinâd eden devletler olmuşlardır. Bu da, sonuç olarak, aynı devletin uyrukları [burada “uyruk” kelimesini, hem “tebaa” ve hem de “vatandaş”ı tazammun eden bir üst-terim olarak kullanmaktayım] arasında, vatan ve devlete olan bağlılık, yâni “vatan-severlik” — veya daha yoğun tâbiriyle “vatan aşkı” — nokta-i nazarından kaçınılmaz olarak ikiye taksim edilmelidir: “Omurga” ve “Diğerleri”.

Omurga, “organik vatandaşlar”dır, Diğerleri ise “mekanik vatandaşlar”.

